

**‘N GESTALT TEGNIEK OM DIE KIND WAT VERLIES  
ERVAAR TE BEGELEI.**

**deur**

**YOLINDI VAN AS**

**voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes  
vir die graad**

**MAGISTER DIACONIOLOGIAE  
(SPELTERAPIE-RIGTING)**

**aan die**

**UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA**

**STUDIELEIER: DR. J.P. SCHOEMAN**

**30 NOVEMBER 2005**

## OPSOMMING

### ‘N GESTALT TEGNIEK OM DIE KIND WAT VERLIES ERVAAR TE BEGELEI

**KANDIDAAT:** YOLINDI VAN AS  
**STUDIELEIER:** DR. J.P. SCHOEMAN  
**GRAAD:** MDIAC (SPELTERAPIE)

Hierdie studie handel oor die beskrywing van ‘n gestalt tegniek wat terapeute vir die begeleiding van kinders ten tye van verlies kan benut. ‘n Speltherapeutiese perspektief word beskryf en die onderliggende beginsels daarvan geïntegreer en toegepas. Daar word van intervensie navorsing gebruik gemaak met ‘n kwalitatiewe aard.

In die eerste hoofstuk word die besonderhede van die navorsingsmetodiek beskryf. In die tweede hoofstuk word die gestaltperspektief aan die hand van speltherapeutiese intervensie bespreek. Die derde hoofstuk omvat ‘n literatuurstudie wat die kind se konseptualisering van die dood in diepte bestudeer.

In die vierde hoofstuk word die hanteringstegniek wat ontwikkel is beskryf. Dit behels ‘n reeks temas wat in die vorm van opdragte op ‘n kaartjie aangebring word. Die kind kies ‘n kaart per sessie. Daar word deurentyd aan die skatkis as tema aandag geskenk. Die kinders kry die geleentheid om ‘n skatkis gedurende terapie te maak om spesiale herinneringe in te bêre. Klem word geplaas op die skatkis van herinneringe in hul hart. Die tegniek word aan die hand van twee gevallestudies beskryf.

## SUMMARY

### A GESTALT TECHNIQUE TO SUPPORT THE CHILD WHO IS EXPERIENCING LOSS.

**CANDIDATE:** YOLINDI VAN AS

**STUDY LEADER:** DR. J.P. SCHOEMAN

**DEGREE:** MDIAC (PLAY THERAPY)

The purpose of this study is to describe a gestalt technique for therapists who are involved with children who are experiencing loss. A play therapeutic approach is described and the underlying principles integrated and applied.

In the first chapter the details of the research methodology is described. In the second chapter the gestalt approach and how it relates to play therapeutic intervention is discussed. The third chapter is a literature study which describes the child's conceptualization of death.

In the fourth chapter the technique which is developed is discussed. This technique comprises six themes which are projected by way of instructions on a card. The child chooses a card during every session and it is therapeutically played out. There is a central theme of a treasure box, and a box is made to keep memorabilia of the deceased. The therapeutic intervention helps the child to make a treasure box of memories in their hearts.

**KEYWORDS AND PHRASES:**

Technique

Gestalt Therapy

The child in middle childhood

Grief process

Play Therapy

Play therapeutic intervention

Child's concept of death

## **VERKLARING VAN EIE WERK**

Ek verklaar hiermee dat \_\_\_\_\_

---

my eie werk is en dat ek alle bronne wat ek gebruik of aangehaal het deur middel van volledige verwysings aangedui en erken het.

---

Mev. Y. van As

Studente nr. 3440-654-0

---

Datum

## **VERKLARING VAN TAALKUNDIGE**

## **ERKENNING EN BEDANKING**

Hiermee wil ek graag erkenning gee aan elke kind wat die pynlike pad van verlies moet stap. Diè pad is nooit maklik nie, ek hoop vir elkeen van julle dat dit nooit ‘n eensame pad hoef te wees nie.

Dankie aan Dr. Hannie Schoeman, nie net het u my met my navorsing geleid en ondersteun nie, maar kon ek sien hoe u *gestalt* leef. U passie vir die akademie en deernis met mense het my aangeraak.

## INHOUDSOPGawe

INHOUDSOPGawe .....	vii
HOOFSTUK 1: ALGEMENE INLEIDING EN UITEENSETTING VAN DIE STUDIE .....	1
1.1 ALGEMENE INLEIDING .....	1
1.2 MOTIVERING VIR DIE KEUSE VAN DIE ONDERWERP .....	1
1.3 PROBLEEMFORMULERING .....	2
1.4 DOEL VAN DIE STUDIE .....	3
1.4.1 DOELSTELLING .....	3
1.4.2 DOELWITTE .....	3
1.5 NAVORSINGSTELLING .....	4
1.6 NAVORSINGSBENADERING .....	4
1.7 NAVORSINGSTRATEGIE .....	5
1.8 NAVORSINGSPROSEDURE EN WERKSWYSE .....	5
1.9 UITVOERBAARHEID VAN DIE STUDIE .....	7
1.9.1 UITVOERBAARHEID VAN DIE ONDERSOEK .....	7
1.9.2 LITERATUURSTUDIE .....	7
1.9.3 KONSULTASIE MET KUNDIGES .....	7
1.10 OMSKRYWING VAN DIE UNIVERSUM, AFBAKENING VAN DIE STEEKPROEF EN WYSE VAN STEEKPROEFDNAME .....	8
1.11 ETIESE ASPEKTE .....	8
1.12 DEFINISIE VAN HOOFKONSEPTE .....	9
1.12.1 GESTALTTERAPIE .....	9
1.12.2 SPELTERAPIE .....	9
1.12.3 SPELTERAPEUTIESE TEGNIEK .....	10
1.12.4 DIE KIND IN DIE MIDDELKINDERJARE .....	11

1.12.5 DIE STERWENS- EN ROUPROSES .....	12
1.13 LEEMTES VAN DIE STUDIE .....	13
1.14 INDELING VAN HOOFSTUKKE .....	13
1.15 SAMEVATTING .....	14
HOOFSTUK 2: GESTALT- EN SPELTERAPEUTIESE PERSPEKTIEWE TEN OPSIGTE VAN DIE TEGNIEK	
2.1 INLEIDING .....	15
2.2 GESTALT TEORIE .....	15
2.2.1 DEFINISIE VAN GESTALT TEORIE .....	15
2.2.2 DIE AGTERGROND VAN GESTALT TERAPIE .....	16
2.2.3 'N BESPREKING VAN DIE HOOFKONSEPTE VAN GESTALT TEORIE .....	17
2.2.3.1 DIE FENOMENOLOGIESE PERSPEKTIEF .....	17
2.2.3.2 DIE EKSISTENSIALISTIESE PERSPEKTIEF .....	18
2.2.4 DIALOOG .....	19
2.2.5 BEWUSTHEID .....	20
2.2.6 VELD TEORIE .....	20
2.2.6.1 DIE SELF .....	21
2.2.6.2 DIE KARAKTEREIENSKAPPE VAN DIE VELD .....	21
2.3 GESTALT TERAPIE .....	23
2.4 DIE EKSPERIMENT BINNE DIE GESTALT PERSPEKTIEF .....	26
2.5 SPELTERAPIE VANUIT DIE GESTALT PERSPEKTIEF .....	27
2.5.1 SPELTERAPIE .....	27
2.5.2 SPELTERAPIE: GESTALTPERSPEKTIEF .....	29
2.5.3 DIE NUT EN ONTWIKKELING VAN 'N TEGNIEK .....	33
2.5.3.1 DIE SPELTERAPEUTIESE TEGNIEK .....	33
2.6 SAMEVATTING .....	33
HOOFSTUK 3: DIE KIND SE KONSEPTUALISERING VAN DIE DOOD	
3.1 INLEIDING .....	34
3.2 "DIE DOOD" IN 'N SOSIALE EN GESKIEDKUNDIGE KONTEKS .....	34
3.3 DIE DOOD, ROU EN VERLIES .....	36

3.3.1 ROU .....	36
3.3.2 VERLIES .....	37
3.3.3 DIE STADIUMS VAN ROU .....	37
3.4 DIE ONTWIKKELINGSPERSPEKTIEF .....	39
3.4.1 DIE KIND IN SY MIDDELKINDERJARE .....	40
3.4.1.1 LIGGAAMLIKE ONTWIKKELING .....	40
3.4.1.2 KOGNITIEWE ONTWIKKELING .....	40
3.4.1.2.1 DESENTRASIE .....	41
3.4.1.2.2 LOGIESE DENKE EN INSIG IN TRANSFORMASIES .....	41
3.4.1.2.3 AFNAME IN EGOSENTRISME .....	41
3.4.1.2.4 KONSEPTE VAN OORSAAKLIKHEID .....	41
3.4.1.2.5 REALISME .....	42
3.4.1.2.6 KLASSIFIKASIE .....	42
3.4.1.2.7 KONSERVASIE .....	42
3.4.1.2.8 REEKSVORMING .....	42
3.4.1.3.9 GETALLE BEGRIP .....	43
3.4.1.3 MORELE ONTWIKKELING .....	43
3.4.1.4 SOSIALE ONTWIKKELING .....	43
3.5 TEORETIESE PERSPEKTIEWE RONDOM DIE HANTERING VAN DIE DOOD .....	44
3.5.1 DIE STADIUM- OF FASE MODEL .....	44
3.5.2 DIE FAMILIE SISTEEM TEORIE .....	45
3.5.3 DIE NARRATIEWE TEORIE .....	45
3.6 KINDERS SE ERVARING EN KONSEPTUALISERING VAN DIE DOOD .....	45
3.6.1 OUDERDOM 0 – 6 JAAR .....	45
3.6.2 OUDERDOM 6 – 9 JAAR .....	46
3.6.3 OUDERDOM 9 – 11 JAAR .....	46
3.6.4 OUDERDOM 12 JAAR EN OUER .....	46
3.7 ALGEMENE ASPEKTE RONDOM DIE KIND SE PERSEPSIE VAN DIE DOOD .....	47

3.8 REAKSIES OP DIE DOOD .....	48
3.9 SPESIALE OMSTANDIGHEDE GEPAARDGAANDE MET DIE DOOD .....	48
3.9.1 SKIELIKE OF TRAUMATIESE DOOD .....	49
3.9.2 SELFMOORD .....	49
3.9.3 DIE DOOD VAN 'N OUER .....	49
3.9.4 DOOD AS GEVOLG VAN OORGEËRFDE OF AANSTEEKLIKE SIEKTES.....	50
3.10 SAMEVATTING .....	51
<b>HOOFSTUK 4: TEGNIEK EN NAVORSINGRESULTATE</b>	
4.1 INLEIDING .....	52
4.2 MOTIVERING VIR INTERVENSIÉ .....	52
4.3 INTERVENSIÉ .....	54
4.4 ONDERSTEUNING VAN DIE KIND WAT ROU .....	56
4.5 BESPREKING VAN DIE ONTWIKKELDE TEGNIEK .....	57
4.5.1 DOEL VAN DIE TEGNIEK .....	58
4.5.2 DOELWITTE VAN DIE TEGNIEK .....	58
4.5.3 DIE TEGNIEK .....	58
4.5.4 RIGLYNE AAN DIE TERAPEUT .....	60
4.6 DIE BESPREKING VAN GEVALLESTUDIES .....	62
4.6.1 INLEIDING .....	62
4.6.2 UNIVERSUM .....	62
4.6.3 GEVALLESTUDIE 1: SONJA .....	62
4.6.3.1 BIOGRAFIESE GEGEWENS .....	62
4.6.3.2 AGTERGRONDGESKIEDENIS .....	63
4.6.3.3 BESKRYWING VAN DIE TERAPEUTIESE ONDERHOUDE	63
4.6.3.3.1 EERSTE SESSIE .....	63
4.6.3.3.2 TWEEDE SESSIE .....	65
4.6.3.3.3 DERDE SESSIE .....	68
4.6.3.3.4 VIERDE SESSIE .....	69

4.6.3.3.5 VYFDE SESSIE .....	72
4.6.3.3.6 SESDE SESSIE .....	73
4.6.3.3.7 SEWENDE SESSIE .....	75
4.6.3.3.8 AGTSTE SESSIE .....	76
4.6.4 GEVALLESTUDIE 2: LEA .....	77
4.6.4.1 BIOGRAFIESE GEGEWENS .....	77
4.6.4.2 AGTERGRONDGESKIEDENIS .....	77
4.6.4.3 BESKRYWING VAN TERAPEUTIESE ONDERHOUDE .....	78
4.6.4.3.1 EERSTE SESSIE .....	78
4.6.4.3.2 TWEEDE SESSIE .....	79
4.6.4.3.3 DERDE SESSIE .....	82
4.6.4.3.4 VIERDE SESSIE .....	83
4.6.4.3.5 VYFDE SESSIE .....	85
4.6.4.3.6 SESDE SESSIE .....	87
4.6.4.3.7 SEWENDE SESSIE .....	88
4.6.4.3.8 AGTSTE SESSIE .....	90
4.6.4 SAMEVATTING .....	90
HOOFSTUK 5: SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	
5.1 SAMEVATTING .....	91
5.1.1 INLEIDING .....	91
5.1.2 BEREIKING VAN DOELSTELLING .....	91
5.1.3 BEREIKING VAN DOELWITTE .....	92
5.2 GEVOLGTREKKINGS .....	93
5.2.1 BEREIKING VAN DIE NAVORSINGSTELLING .....	93
5.2.2 TOEPASSING VAN DIE NAVORSINGS BENADERING .....	93
5.2.3 TOEPASSING VAN DIE NAVORSINGSPROSEDURE EN WERKSWYSE .....	94
5.2.4 BELANGRIKE ASPEKTE WAT VANUIT DIE NAVORSING NA VORE GEKOM HET .....	94
5.2.5 DIE BENUTTINGSWAARDE VAN DIE ONTWIKKELDE TEGNIEK .....	95

5.2.6 BEPERKINGE EN LEEMTES WAT IN DIE STUDIE ONDER-VIND IS .....	96
5.3 AANBEVELINGS .....	97
5.4 SAMEVATTING .....	99
5.5 SLOTOPMERKING .....	99
BIBLIOGRAFIE .....	100
BYLAAG 1 .....	106
BYLAAG 2 .....	107
BYLAAG 3 .....	108
BYLAAG 4 .....	109
BYLAAG 5 .....	110
BYLAAG 6 .....	111
BYLAAG 7 .....	112
BYLAAG 8 .....	113
BYLAAG 9 .....	114
BYLAAG 10 .....	115
BYLAAG 11 .....	116
BYLAAG 12 .....	117
BYLAAG 13 .....	118